

Η ΛΗΜΝΟΣ είναι παντού. Η ιδιαίτερη πατρίδα της. Κι ας έφυγε μικρή από εκεί. Κι ας έχει δυσάρεστες αναμνήσεις. Είτε τη συναντούμε με τ' όνομά της στο μυθιστόρημα «Η Μαρούλα της Λήμνου» είτε υπονοείται στα «Τοπία εφηβείας» είτε εκείνο το νησί που περιγράφει στη «Λάμνα θυέλλης» όπου κατέφυγε ο ήρωάς της για να σωθεί, δεν είναι άλλο από αυτό ακριβώς το νησί.

Ο ίδιος τόπος που «πρωταγωνιστεί» σχεδόν, με «ψυχή» και «αναρχία» και στο καινούργιο μυθιστόρημα της Μαρίας Λαμπαδαρίδου - Πόθου «Η έκπη Σφραγίδα», ενδέκατο μυθιστόρημα και 37ο βιβλίο της κατά σειρά. Για τη Λήμνο, λοιπόν, και για το καινούργιο της βιβλίο που κυκλοφόρησε από τον «Κέδρο» και την εμπεριέχει, μας μιλά αυτή την εβδομάδα η συγγραφέας Μαρία Λαμπαδαρίδου - Πόθου.

Σε μια σειρά στην οποία - εν μέσω θέρους - ξεκίνησε το «Τάιμ Αουτ» της Κυριακής, όπου κάθε Κυριακή ένας συγγραφέας αναφέρεται σε ένα ταξίδι. Σε έναν τόπο που «στοίχειωσε» κατόπιν στο βιβλίο ή τα βιβλία του και πέρασε - μαζί με τους ήρωές του - στην αθανασία.

Αυτές οι διακοπές με ενέπνευσαν

«**ΤΟ ΕΚΑΝΑ**, το ξέχασα και το θυμάμαι», λέει ένας στίχος του Ρίλκε. Κι αυτό εμένα μου δίνει μια θαμπή αναφορά σε ό,τι έζησα μακρινό, στις αγάπες που με χάραξαν και τις ξέχασα, στους τόπους που περιδιάβηκα και τους ξέχασα, στις ευτυχιωμένες στιγμές που κοίταξα ένα δρόμο ή μια θάλασσα και το ξέχασα. Τα ξέχασα όλα τούτα μα και τα θυμούμαι, σαν το στίχο του Ελιοτ. Γιατί υπάρχουν μέσα μου μεταποιημένα. Υπάρχουν σαν νοσταλγία και σαν αναγωγή στη μνήμη του χαμένου. Αναγωγή στον πόθο της μιας βιωμένης στιγμής. Κι ας μην ξεχνάμε πως ονειροπολώ σημαίνει ξαναζώ τον βιωμένο μου χρόνο.

Όταν έφυγα από τη Λήμνο, και αφού είχα ζήσει εκεί μια τραυματική παιδική και εφηβική ηλικία, ευθύς μετά την Κατοχή, έμαθα τούτο, πως: Οι τόποι όπου ονειρευτήκαμε παιδιά, οι τόποι όπου ζήσαμε την πρώτη μοναξιά μας, τον πρώτο μας πόνο, δένονται παράφορα με τον χρόνο της ωριμότητας.

Λοιπόν, ποτέ δεν είχα φανταστεί πως θα την κουβαλούσα μέσα στη ζωή μου, έτσι με τα σοκάκια της, με το χάλασμα της γειτονιάς, με τη θολωτή βρύση της κι ακόμα με όλους τους μύθους και τους θρύλους της, με την ιστορία της.

Η «Έκτη σφραγίδα» της Λήμνου

Χρόνια και χρόνια, κάθε νύχτα στο όνειρό μου ήμουν εκεί, σε μια εξαιρετική υπερρεαλιστική βίωση της περασμένης μου ζωής: Οι δρόμοι της, το κάστρο, τα χρυσαφένια τοπία της, μεταποιημένα όλα περνούσαν μέσα σε καθαρές κρυστάλλινες εικόνες στο όνειρό μου - σε τόσο βαθιά πεδία της ψυχής είχαν περάσει, είχαν εξουσιάσει τη ζωή μου.

Όπου άρχισαν να γράφω τα βιβλία μου για τη Λήμνο, βιβλία ιστορικά ή μη ιστορικά, όπου περιδιάβαινα κι εγώ μαζί με τους ήρωές μου, για να γιαιρευτώ, αλλά και γιατί μου ήταν μια ευτυχία να γράφω για τη Λήμνο, για την κάθε γωνιά της όπως την έζησα, αλλά και να βυθίζομαι μέσα στον ιστορικό χρόνο της, να ανασύρω τη ζωή την καταργημένη.

Γράφει κάπου ο Μπασλάρ για την ευτυχία του βιωμένου χώρου. Λοιπόν, το πιο περίεργο είναι πως ακόμη μέχρι τώρα, όταν σκέφτομαι τη Λήμνο, δεν μπορώ να τη δω όπως είναι σήμερα, αδύνατον να το θυμηθώ αυτό, παρά μόνον όπως ήταν παλιά, στα χρόνια εκείνα που χάραξαν τη δική μου ψυχή.

ΕΝΑΣ τόπος γίνεται «εσωτερικό τοπίο», μόνον όταν το συγκινησιακό περιστατικό που θα μας συνδέσει με αυτόν είναι έντονο. Μέσα στη μνήμη μου έχουν μείνει δρόμοι και τοπία ξεκομμένα από το σύνολό τους, σαν χαμένα μέσα σε μιαν ομίχλη νοσταλγίας. Είναι αυτοί οι τόποι που γίνονται ανώνυμοι σχεδόν, ενωμένοι με τον χρόνο τον παρελθόντα, τόποι που τους περιβάλλει ένα πέπλο μαγείας και ποίησης. Γιατί σχεδόν πάντα το παρελθόν το εξωραϊζει μια αόριστη νοσταλγία.

Ενας τέτοιος τόπος είναι και ο τόπος της «Έκτης Σφραγίδας», στο καινούργιο μου μυθιστόρημα. Ανώνυμος και μαζί πραγματικός. Μη συγκεκριμένος, κι ωστόσο πέρα για πέρα υπαρκτός. Το μόνο ρεαλιστικό

του στοιχείο είναι ότι είναι «ελληνικός». Ενας τόπος φτιαγμένος από όλους τους τόπους που αγάπησα και πλήγωσα. Ενας τόπος που τον περιβάλλει το μυστήριο, τόπος του θρύλου, ζωντανός.

Και εγώ, όταν άρχισα να γράφω το μυθιστόρημα, δεν ήξερα ακόμα πόσο θα παγιδευόμουν σε αυτό το μυστήριο του τόπου. Δεν ήξερα πως θα μπορούσα κι εγώ να μυηθώ, σαν την ηρωίδα μου, στα μυστικά που κουβαλούσε από την αρχέγονη, τη μυθική διαδρομή του.

Κι ύστερα, δεν μπορούσα ποτέ να φανταστώ πως ήταν δυνατόν να συμμετέχω στην τελετουργία της μυστικής ζωής τους.

Και όλα τα υπερφυσικά φαινόμενα που συμβαίνουν εκεί μοιάζουν με σύμβολα της δικής του διαλέκτου. Αυτό έμαθα. Πως η ψυχή επικοινωνεί με τον τόπο, γιατί και η ίδια εκφράζεται με σύμβολα. Έτσι μπορεί να τα αποκωδικοποιεί. Ήταν μια περιπέτεια της ψυχής μου αυτό το μυθιστόρημα. Μια υπαρξιακή και μαζί ανθρώπινη περιπέτεια. Χρησιμοποίησα το όνειρο ως μέσον καταβύθισης της ηρωίδας μου στις μνήμες που

κουβαλάει η ψυχή τις κοσμογονικές.

Το όνειρο παίζει ένα σημαντικό ρόλο στη δομή του μυθιστορήματος. Γιατί το όνειρο φέρνει τη ζωή μας σε άλλες διαστάσεις. Έχει ένα μεταφυσικό στοιχείο. «Ο ζωντανός όταν κοιμάται, αγγίζει την άλλη ζωή», λέει ο Ηράκλειτος.

Βέβαια, στην «Έκτη Σφραγίδα» μπορεί να πρωταγωνιστεί ο τόπος, όμως δεν είναι μόνον αυτό. Κατά βάση είναι ένα ερωτικό μυθιστόρημα. Ο έρωτας δίνεται σαν τελετουργία θυσίας που προετοιμάζει το σώμα για τη μοναξιά που το περιμένει. Όμως ο έρωτας, αυτός ο απόλυτος, της ηρωίδας μου για το νεαρό αρχιτέκτονα - που τον διεκδικεί και ο άνδρας της - δίνεται σε μια σχέση με τον τόπο, σε μιαν εξάρτηση από όλα υπερφυσικά συμβαίνουν στον τόπο.

ΘΑ ΕΛΕΓΑ, ο τόπος «συμμετέχει» στη ζωή των προσώπων μου. Γιατί, όπως το είπα, είναι ένας τόπος ζωντανός. Και η «αναρχία» του, αυτό που ονόμασα «αναρχία», είναι η αντίστασή του στην καταστροφή. Θα δείξει το αίμα του, θα δείξει τα πέτρινα δάκρυά του, όμως θα δείξει και την εκδίκησή του.

Η «Έκτη Σφραγίδα» είναι από το εδάφιο της Αποκάλυψης, που μιλά για την «αναρχία» της Κτίσης, «και ο ήλιος μέλας εγένετο ως σάκος

τρίκινος, και η σελήνη όλη εγένετο ως αίμα...» κλπ. Γι' αυτό λέω, είναι ένας τόπος πραγματικός και μαζί εξωφυσικός. Αυτό που βλέπουμε, το ορατό, είναι ένα ελάχιστο μόνο μέρος. Το υπόλοιπο κείται βυθισμένο, σαν την οξώπετρα, στις αόρατες διαστάσεις του, σε αυτό που δεν βλέπουμε. Σαν την ψυχή μας. Το μεγαλύτερο μέρος της κείται βυθισμένο σε αυτό που δεν γνωρίζουμε. Και έτσι, δεν ξέρουμε τι κουβαλάει στα απροσμέτρητα βάθη της.

«Πολλές φορές αναρωτιέμαι αν αυτό το μυαλό δεν έχει κιόλας περιπλανηθεί μέσα στην ατέλειωτη νύχτα της αβύσσου...», λέει ο Εστραγκόν του Σάμουελ Μπέκετ. Κι αλλού, η Ουίλι: «Η φωνή ανεβαίνει από αβύσσους...»

Τώρα λέω, αυτό το μυθιστόρημα, έτσι όπως το έγραψα, εμένα με πλούτισε. Όσο περνούν τα χρόνια, εκείνο που με ενδιαφέρει είναι να δώσω τη ζωή από τις αθέατες διαστάσεις της, να βρω τη σχέση της ψυχής με το αόρατο, αυτό που περιρρέει το ορατό και δίνει στα πράγματα άλλες οπτικές και σημασίες.

Μακάρι η «Έκτη Σφραγίδα» να είναι και για τον αναγνώστη μια περιπλάνηση, που θα τον πλουτίσει.